

KAITSEMINISTEERIUM

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Teabevaldaja: Kaitseministeerium

Märge tehtud 12.08.2024

Kehtib kuni 11.08.2029

Alus: AvTS §35 lg2 p2

Ines Metsalu-Nurminen
Riigikontroll
Kiriku 2, 10130 Tallinn
riigikontroll@riigikontroll.ee

Teie: 18.07.2024 nr 2-1/80128/7

Meie: 12.08.2024 nr 1-15/24/3-2

Vastus märgukirjale auditi „Riigi 2023. a raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Kaitseministeeriumi valitsemisalas

Austatud peakontrolör

Oleme tutvunud märgukirjaga „Riigi 2023. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Kaitseministeeriumi valitsemisalas.

Täname auditi läbiviijaid hea koostöö, tehtud tähelepanekute ning soovitude eest.

Alljärgnevalt edastame Kaitseministeeriumi, Kaitseväe ning Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ühised vastused ja selgitused märgukirjas esitatud soovitudele.

1. Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused on tehingute kajastamisel lähtunud juriidilise omandiõiguse saamise hetkest, mis on põhjustanud vigu raamatupidamises ja eelarve täitmises. Kehtestatud põhimõtete järgimisel ei olda järjepidevad.

Riigikontrolli soovitused Kaitseministeeriumi kantslerile:

- koostöös RTKga viia Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskiri vastavusse raamatupidamise toimkonna juhenditega ja kajastada tehingud tekkepõhiselt õiges perioodis;
- tõhustada tööprotsesse selliselt, et oleks tagatud kõigi tehingute virtuaalses laos kajastamine ning lao inventeerimine bilansipäeva seisuga;
- tagada kaupade testimine ja tulemuste protokollimine kooskõlas sisemistes kordades ja lepingus sätestatud tingimustega.

Vastus: Nõustume, et Kaitseministeeriumi valitsemisala sise-eeskiri peab arvestama raamatupidamistoimkonna juhenditega. Tehasetestide järgsete majandustehingute kajastamise põhimõtted kooskõlastati Riigikontrolli ja Rahandusministeeriumiga enne Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja kehtestamist 2021. a detsembris.

Oleme valmis antud reeglid uuesti mõlema osapoolega läbi arutama ja täpsustama, kuid tagasiulatuvalt ei ole meie hinnangul õige seisukohti muuta. Antud küsimuses jääme oma seisukoha juurde, et lepingust tuleneva omandiõiguse üleminekuga on Kaitseministeeriumi valitsemisalal väljaspool Eestit paiknevate kaupade üle valitsev mõju ning tarneriske reguleerib tarneklausel, mis ei sõltu omandiõigusest. Kinnitame, et omandi üleminek tarnest sõltumata on erandlik kuigi eelarvemaht on kasvanud ning

selliste soetuste arv moodustab endiselt tehingute koguarvust marginaalse osa. Lepingujärgselt on omandi üleminek pärast tehasetesti tarnest sõltumata korraldatud vaid strateegiliste, tundlike kaupade soetamisel.

Nõustume, et tööprotsesside tõhustamine on vajalik kõigi tehingute virtuaalses laos kajastamiseks ning bilansipäeva seisuga lao inventeerimiseks. Praeguseks on rakendatud infotehnoloogiline parendus tundliku kauba kajastamiseks virtuaalses laos.

2. RKIK on võtnud teise osapoolle eest makset tehes täiendava riski.

Riigikontrolli soovitus Kaitseministeeriumi kantslerile: sõlmida partneritega kokkulepped selliselt, et ei võetaks täiendavalt riske, mille tagajärjeks on riigieelarve raha broneerimine teadmata, kas ja millal toimub selle raha tagasi laekumine.

Vastus: RKIK on ettemaksete jälgimise tõhustamiseks loonud DAX-i ostutellimuste keskkonnas võimekuse kajastada ostutellimusel kohustuste võtmisel tasutud ettemaks ning ka ettemaksu tasandus. See tagab esitatud arvete ja väljamaksete kontrolli.

Kaitseministeeriumi strateegiliste eesmärkide saavutamist toetavates projektides osalemise otsustamine ja sõlmitavate kokkulepete riskide hindamine toimub valitsemisala asjakohastes otsustusorganites. Eelkõige on nendeks Kaitseministeeriumi kantsleri ja asekanclerite koosolek, valitsemisala koordinatsioonikoosolek ja ministri otsustuskoosolek, mille eesmärk on tagada otsustusprotsessi legitiimsus ja läbipaistvus. Vajadusel läbitakse kõik kolm otsustustasandit. Eesmärk on riske vältida, kuid mõningatel juhtudel on kaalutletud riski võtmine põhjendatud. Märgukirjas välja toodud konkreetsetel juhtumil oli projekti rahastavaks partneriks Euroopa Komisjon.

3. Kaitseväge inventuuridega seotud tööprotsessides on endiselt mitmeid probleeme.

3.1. Põhivara inventuuride korralduses esineb jätkuvalt puudusi.

Riigikontrolli soovitus Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös Kaitseväega:

- jätkata tööprotsesside parendamisega, et kõik põhivarad saaksid õigel ajal arvele võetud ning inventuuri käigus oleks võimalik nende olemasolus veenduda;
- tegeleda varade mahakandmise protsessi parendamisega, et maha kantava vara dokumendid jõuaksid õigel ajal vastutavate isikuteni ning varad saaksid raamatupidamises ja arvestussüsteemis maha kantud samal aastal, mil nende kasutuskõlbmatuse tuvastati.

Vastus: Jätkame süsteemi MS DAX põhivaramooduli võimekuse arendamisega, et saada korrektne koondülevaade inventuuris loetud või lugemata varade kohta ning jätkame inventuuri protsesside täiustamisega, et tagada kvaliteetne inventuuri tulemus. Loodud on SAP-DAX võrdluse aruanne, mis võimaldab edaspidi perioodiliselt ja automaatselt võrdlusi teha. Hooldus-haldusmoodul võimaldab edaspidi planeerida ka parendustööd läbi mooduli ning see tagab tegevusajaloo sõidukite parenduse kohta.

Riigikontrolli soovitus Kaitseväge juhatajale: pöörata Kaitseväes enam tähelepanu inventeerimise aluseks olevate juhendite ning sise-eeskirja täitmisele, et inventuuri

aluseks olevad nimekirjad oleksid õiged ning inventuuri käigus selguks kõikide varade tegelik seisukord ja järelejäänud eluiga.

Vastus: nõustume Riigikontrolli soovitusel.

3.2. Kaitseväge, RKIKi ja RTK koostöös tehtavat Kaitseväge lõpetamata ehituste ja ettemaksete inventuuri ei ole tehtud piisava põhjalikkusega ning osapoolte infovahetus vajab parandamist.

Riigikontrolli soovitusel Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös RKIKi, Kaitseväge ja RTKga:

- parandada inventeerimise protsesse selliselt, et oleks tagatud, et valitsemisala asutused esitavad RTK-le õigel ajal inventeerimiseks vajaliku info ja vajalikud dokumendid;
- tagada, et inventuuri tulemused kinnitatakse alles seejärel, kui inventuuritoimingud on lõpule viidud, vajalikud korrigeerimised raamatupidamises tehtud ja saldode õigsuses veendutud;
- parandada inventuuri protsesse selliselt, et inventuuri käigus kontrollitakse senisest hoolikamalt, kas ettemakse on jaotatud tarneaegade põhjal lühi- ja pikaajaliseks ning saadavast kaubast lähtudes kulude eest ja põhivara eest tehtud ettemakseteks.

Vastus: Nõustume vajadusega parandada inventuuri protsesse ja tõhustada infovahetust. Samas oleme avatud ka RTK ettepanekutele infovahetuse tõhustamise osas. Saldode õigsuse tagamisel on oluline roll RTK-l, kes raamatupidamise teenuse osutajana vastutab bilansisaldode korrektsuse eest. Seepärast oleme RTK-ga korrastamas tööprotsesse, et koostöö sujuks mõlemale osapooltele ootuspäraselt.

4. RKIKi ja Kaitseväge tööprotsessid vajavad korrastamist.

Soovitusel Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös RKIKi ja Kaitseväega:

- pöörata senisest rohkem tähelepanu lepingute täitmise jälgimisele;
- lähtuda tehingute tegemisel lepingutes kokku lepitud tingimustest;
- tagada, et RKIKil oleks ülevaade mis ulatuses on tehtud ettemakset, ja edastada õigel ajal sellekohane info ka RTK-le;
- tagada kaupade vastuvõtmise kohta korrektse dokumentatsiooni vormistamine ja säilitamine;
- tagada, et tehingute tegemisel osaleksid isikud, kellel on selleks vajalikud volitused.

Vastus: Nõustume vajadusega pöörata senisest rohkem tähelepanu lepingute täitmise jälgimisele, korrektse dokumentatsiooni vormistamisele ja säilitamisele. Ettemaksete jälgimise tõhustamiseks on loonud DAX-i ostutellimuste keskkonnas võimekus kohustuste võtmisel ostutellimusel kajastada tasutud ettemaks ning ettemaksu tasandus. See tagab esitatud arvete ja väljamaksete kontrolli. Antud teema on plaanis läbi arutada tööprotsesside arutelul RTK-ga, et tulevikus sarnaseid vigu vältida. Lisaks vaatame üle kehtivad tööprotsessid, et tagada vaolitatud inimeste olemasolu.

5. Ka 2023. aastal oli RKIKil ja Kaitseväel raamatupidamises ja eelarve täitmises vigu.

Riigikontrolli soovitused Kaitseministeeriumi kantslerile:

- kajastada tehingud raamatupidamises nende majanduslikust sisust lähtudes, et anda asutuste majandustehingutest õige ülevaade;
- täiendada tööprotsesse, et tagada varade kohene arvelevõtt raamatupidamises;
- lähtuda bilansiväliste kontode info esitamisel saldoandmikes vastavast juhendist;
- tagada, et RTK-l oleks korrektne ülevaade tehingute õigeks kajastamiseks raamatupidamises;
- töötada välja metoodika, kuidas määrata Kaitseväes remonditavate varade remondihind, et vältida remonti minevate varade igakordset mahakandmist ja pärast remonti 0 euroga uuesti arvelevõtmist.

Vastus: Nõustume Riigikontrolli soovitustega raamatupidamises ja eelarve täitmises vigade vältimiseks. Jääme siiski seisukohale, et Võru Vallavalitsusele antud toetus on kajastatud sisult korrektselt. Antud toetuse puhul ei seatud eesmärgiks seada kasutamisele sihtotstarbe piirangut põhivara või majanduskulude tegemise osas. Toetuse eesmärk oli, et kasutamine peab leevendama Nursipalu harjutusvälja laiendamise mõjusid.

Toetuse saajatele jäeti vabadus otsustada, kuidas nad eraldatud toetust kasutavad, kui toetus leevendab harjutusväljaga seotud mõjusid. Sellest tulenevalt polnud toetust eraldades võimalik eristada majanduslikku sisu. Nursipalu harjutusväli on otseselt seotud riigikaitse eesmärkide täitmisega, seega on ka toetuse andmine seotud riigikaitse eesmärkide täitmisega ning kajastatud vastava tegevusala koodiga. Sarnaselt on ka varasemalt eraldatud tegevustoetust KOVidele harjutusväljade talumise eest, mille kasutamise majanduskuludeks või investeeringuteks otsustavad toetuse saajad ning toetused on kajastatud sõjalise riigikaitse tegevusala koodiga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kusti Salm
Kantsler